

STORTINGET

Innst. 257 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:83 S (2018–2019)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra, Freddy André Øvstegård, Lars Haltbrekken, Solfrid Lerbrekk, Petter Eide, Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås og Sheida Sangtarash om å stanse planene om sjødeponi i Repparfjorden og Førdefjorden

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen trekke tilbake driftskonsesjonen til Nussir ASA for gruvedrift ved Repparfjorden og ikke gi driftskonsesjon til Nordic Mining for gruvedrift på Engebøfjellet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Espen Barth Eide, Hege Haukeland Liadal, Else-May Botten Norderhus, og Runar Sjøstad, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund, Aase Simonsen og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger

Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, viser til Dokument 8:83 S (2018–2019) om å stanse planene om sjødeponi i Repparfjorden og Førdefjorden.

Komiteen viser til at det gjennom flere år har pågått prosesser for å få etablert gruvedeponi i norske fjorder i forbindelse med planer om gruvedrift.

Komiteen viser videre til at etablering av gruvevirksomhet i dag vurderes etter flere regelverk som skal sikre at ulike hensyn ivaretas. Ansvar for sentrale regelverk er lagt til Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Klima- og miljødepartementet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, har merket seg at det i saker om etablering av sjødeponi fra gruvevirksomhet, som Repparfjorden og Førdefjorden, er vesentlige interesser som står mot hverandre. I lokalmiljøene er det ulike meninger om hvilke hensyn som skal veie tyngst – naturinteresser eller mulige arbeidsplasser.

Flertallet viser til at både deponi på land og sjødeponi kan ha miljøkonsekvenser. Det er ikke mulig å angi på generelt grunnlag hvilken type deponering som er miljømessig mest forsvarlig. Hvilken deponeringsløsning man bør velge, må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Dette vil avhenge av bergart, driftsform, fysiske og kjemiske egenskaper ved avgangs- og deponimassene, egenskaper ved aktuelle deponiarealer, arealbeslag, miljøkonsekvenser og hvilke avbøtende tiltak som kan gjen-

nomføres. Valg av deponiløsning må avgjøres på bakgrunn av en grundig og faktabasert vurdering av påvirkning på naturmiljøet, kostnader og mulige konsekvenser for annen næringsvirksomhet og andre interesser.

Flertallet viser ellers til brev av 21. mars 2019 (vedlagt) fra statsråd Torbjørn Røe Isaksen.

Flertallet foreslår på dette grunnlag at forslaget ikke vedtas.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at saken om konsesjonstillatelse for gruvedrift i Førdefjorden og Repparfjorden reiser flere viktige og relevante problemstillinger. Det foreligger til dels motstridende faglige anbefalinger knyttet til etablering av gruvedrift i nevnte fjorder, som innebærer betydelig bekymring for potensielle miljøkonsekvenser og for hvorvidt alle relevante vurderinger og hensyn er lagt til grunn ved behandling av konsesjonssakene. Disse medlemmers vurderer det slik at det er behov for mer kunnskap på dette området, og noterer at det er stor bekymring blant mange.

Repparfjorden

Disse medlemmer viser til at det har vært reist spørsmål om hvorvidt fiskerifaglige vurderinger har vært gjennomført og lagt til grunn ved beslutning om å gi konsesjon til gruvedrift i Repparfjorden. Videre har både Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet vært motstandere av gruvevirksomhet i fjorden av hensyn til gyte- og oppvekstområder for fisk. Disse medlemmer viser til at Fiskeridirektoratet ved høring knyttet til søknad om driftskonsesjon i 2017, mente at slik konsesjon ikke burde gis, og begrunnet dette på følgende måte.

«Fiskeridirektoratet begrunner synet sitt i det vesentlige med at tiltaket vil få negative konsekvenser for fiskerinæringen i et lokalt og regionalt perspektiv. Fiskeridirektoratet viser til at kunnskapsgrunnlaget i konsekvensutredningen er mangelfullt på et generelt grunnlag, og spesielt med hensyn til gyte- og oppvekstområder.»

Fiskeridirektoratet viste også til resultater av undersøkelser fra 2017 som ikke var kjent ved utarbeidelsen av reguleringsplanen eller behandlingen av utslippstillatelsen, og mente det burde stilles vilkår om avbøtende tiltak med hensyn til miljø og negativ påvirkning på fiskeriaktiviteten i Repparfjorden.

Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at det er grunnlag for å stille krav om at det foretas ytterligere fiskerifaglige vurderinger før en går videre med hensyn til gruvedrift i Repparfjorden.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stanse driftskonsesjonen og gjøre en fiskerifaglig vurdering som kartlegger konsekvensene av et sjødeponi i Repparfjorden.»

Førdefjorden

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at prosessen knyttet til driftskonsesjon for gruvedrift i Førdefjorden har vært en lang prosess, og at det allerede i 2008 ble søkt om å etablere et deponi. Disse medlemmer mener det må være et mål at en vurderer alle initiativ som kan føre til mer miljøvennlige løsninger knyttet til gruvedrift i Engebøfjellet, selv om disse ikke forelå da konsesjonssøknaden ble levert inn. Disse medlemmer mener at hovedmålet i denne sammenheng må være å utnytte gruveressurser på en slik måte at behovet for land- og fjorddeponi blir redusert til et absolutt minimum. Disse medlemmer mener at dette ikke synes å være tilfellet når det gjelder konsesjon for gruvedrift i Førdefjorden.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener videre at et generelt krav ved all konsesjonsbehandling knyttet til gruvedrift og deponiløsninger må være at man legger den beste tilgjengelige teknologi og metode til grunn.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Senterpartiet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere ulike alternativer som reduserer behovet for land- og fjorddeponi til et absolutt minimum før driftskonsesjon for gruvedrift på Engebøfjellet gis.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre et generelt krav om at alternativer som reduserer behovet for land- og fjorddeponi til et absolutt minimum, er utredet før driftskonsesjon for gruvedrift gis.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne vil vise til at konsesjonen til Nussir ASA for å drive gruvedrift har vært svært kontroversiell både nasjonalt og lokalt. Vedtaket er også klaget inn til departementet av Sametinget, som ikke har kommet til en enighet med myndighetene i konsultasjonsprosessen. Begrunnelsen for at driftskonsesjonen er kontroversiell, er at gruva, slik den planlegges gjennomført, vil ha store negative konsekvenser for Repparfjorden og reindriftsnæringa i området. Dette betyr blant annet svekket mulighet til

utøvelse av kulturgrunnlaget for samisk kultur i et allerede veldig utsatt område.

Disse medlemmer viser til at det er sterk faglig uenighet om hvorvidt det bør gis tillatelse til en slik drift. Statens egne fagetater, Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet, har ved behandlingen av utslippstillatelsen gått imot planene fordi gruvevirksomheten vil ødelegge viktige gyte- og oppvekstområder for ulike fiskearter i Repparfjorden. To millioner tonn tungmetallholdig gruveslam vil årlig bli dumpet i fjorden. Dette tilsvarer 17 lastebillass i timen, hver dag, rett ut i en fjord som er gitt spesialbeskyttelse for å ta vare på et utvalg av de viktigste laksebestandene våre. Disse medlemmer viser til at Fiskeridirektoratet i sin høringsuttalelse har uttalt at kunnskapsgrunnlaget i konsekvensutredningen er mangelfullt på et generelt grunnlag, og spesielt med hensyn til gyte- og oppvekstområder. De viser til nye resultater av undersøkelser fra 2017 som ikke var kjent ved utarbeidelsen av reguleringsplanen eller ved behandlingen av utslippstillatelsen for tiltaket. Disse medlemmer mener at dette er kunnskap som det er nødvendig å ta hensyn til når det skal gis en driftskonsesjon, selv om det tidligere er gitt en utslippstillatelse. Det kan ikke være slik at ny kunnskap knyttet til miljø ikke skal vurderes når det gis en driftskonsesjon, selv om det er gitt en annen tillatelse tidligere.

I tildelingen av driftskonsesjon fra Nærings- og fiskeridepartementet til Nussir ASA er det ikke blitt gjort en helhetlig vurdering av alle hensyn. Det er henvisning til at dette er gjort tidligere, det er ikke vurdert ny informasjon, og det gjøres ingen egne vurderinger. Det er derfor vanskelig for disse medlemmer å se hvordan myndighetene da kan være sikre på at de positive sidene overstiger de negative, når de ikke har sett på konsekvensene av driften av gruva i et samfunnsøkonomisk perspektiv. Derfor mener også disse medlemmer at det er nødvendig å trekke tilbake tillatelsen.

Disse medlemmer viser til at fagdirektoratet for all mineralutvinning i Norge og på Svalbard også stiller seg svært tvilende til at gruva kan drives lønnsomt. De begrunner det med at en varierende kobberpris på verdensmarkedet er satt for høyt, og at forekomsten vanskelig kan drives effektivt. Direktoratet spør hvor Nussir skal få 800 mill. kroner fra i løpet av de tre første driftsårene, slik selskapet hevder:

«Det er DMF sitt syn at Nussir er en forekomst med middels/begrenset økonomisk potensial.»

Dette skriver direktoratet i sitt innspill til Nærings- og fiskeridepartementet. Direktoratet mener at anslaget for lønnsomhet ikke er troverdig. Disse medlemmer mener at man ikke kan risikere å ødelegge en fjord for drift av en gruve som på sikt ikke gir lønnsomhet eller arbeidsplasser. En slik kortsiktighet knyttet til ødeleggelse av naturområder bør det ikke gis tillatelse til.

Disse medlemmer viser til at det tidligere har vært gruvedrift ved Repparfjorden, med fjorddumping av gruveavfallet, om enn i langt mindre målestokk enn det som planlegges nå. Derfor vet en mye om hva konsekvensene vil kunne bli. Fangststatistikk viser en markant nedgang i laksebestanden ved forrige gruveutslipp (1972–1978). Først 13 år etter at gruvedriften var avsluttet, økte bestanden igjen.

Disse medlemmer viser til at Nordic Mining nylig har sendt søknad om driftskonsesjon for gruvedrift på Engebøfjellet. Konsekvensene av et sjødeponi vil her være store. Da Miljødirektoratet skulle uttale seg om de rent miljømessige sidene ved prosjektet, frarådet de etablering av et sjødeponi i Førdefjorden. Disse medlemmer mener at det er grunn til ikke å drive gruva på denne måten når sjødeponi er eneste mulighet, og at det er svært få land som tillater slikt deponi.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen trekke tilbake driftskonsesjonen til Nussir ASA for gruvedrift ved Repparfjorden og ikke gi driftskonsesjon til Nordic Mining for gruvedrift på Engebøfjellet.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen innføre et generelt krav om at alternativer som reduserer behovet for land- og fjorddeponi til et absolutt minimum, er utredet før driftskonsesjon for gruvedrift gis.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen stanse driftskonsesjonen og gjøre en fiskerifaglig vurdering som kartlegger konsekvensene av et sjødeponi i Repparfjorden.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen vurdere ulike alternativer som reduserer behovet for land- og fjorddeponi til et absolutt minimum før driftskonsesjon for gruvedrift på Engebøfjellet gis.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen trekke tilbake driftskonsesjonen til Nussir ASA for gruvedrift ved Repparfjorden

og ikke gi driftskonsesjon til Nordic Mining for gruvedrift på Engebøfjellet.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av samtlige av komiteens medlemmer unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:83 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra, Freddy André Øvstegård, Lars Haltbrekken, Solfrid Lerbrekk, Petter Eide, Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås og Sheida Sangtarash om å stanse planene om sjødeponi i Repparfjorden og Førdefjorden – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 30. april 2019

Ketil Kjenseth

leder

Runar Sjøstad

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Nærings- og fiskeridepartementet v/ statsråd Torbjørn Røe Isaksen til energi- og miljøkomiteen, datert 21. mars 2019****Dokument 8:83 S (2018-2019) om å stanse planene om sjødeponi i Repparfjorden og Førdefjorden**

Jeg viser til energi- og miljøkomiteens brev av 7. mars 2019 hvor det bes om min vurdering av representantforslag fra Audun Lysbakken, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra, Freddy André Øvstegard, Lars Haltbrekken, Solfrid Lerbekk, Petter Eide, Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås og Sheida Sangtarash.

Vurdering

I forslaget som er lagt frem bes regjeringen om å trekke tilbake driftskonsesjon etter mineralloven til Nussir ASA for gruvedrift ved Repparfjorden og ikke gi driftskonsesjon til Nordic Mining for gruvedrift på Engebøfjellet.

Nordic Rutile AS, som eies 100 pst. av Nordic Mining ASA, søkte 4.2.2019 om driftskonsesjon etter mineralloven. Søknaden er til behandling hos Direktoratet for mineralforvaltning. Nærings- og fiskeridepartementet vedtok 14.2.2019 å gi driftskonsesjon etter mineralloven til Nussir ASA for uttak av kobber i Kvalsund kommune i Finnmark. For saker i Finnmark har Sametinget anledning til å heve førstehåndsbehandlingen av saken. Sametinget motsatte seg at driftskonsesjon skulle gis, og saken ble derfor behandlet av departementet i første instans. Vedtaket er klaget inn til Kongen.

Gruveprosjektet Nussir berører to reinbeitedistrikter. Reindriftsinteressene og hensynet til samisk kultur har vært viktig i departementets vurdering av søknaden. Det er gjennomført konsultasjoner med berørte reinbeitedistrikt og Sametinget. Departementet har ikke kommet til enighet med Sametinget i konsultasjonene.

Reindriften vil påvirkes av tiltaket, og det er derfor stilt vilkår som skal minimere påvirkningen slik at gruvedriften ikke skal hindre eller betydelig innsnevre reindriftsutøvelsen eller samisk kulturutøvelse. Reinen bruker området i sommerhalvåret, og i denne perioden er det stilt krav i driftskonsesjonen om driftshvile eller redusert aktivitet der reinen ferdes, dvs. på veien fra industriområdet på Øyen og opp til påhugget til Ulveryggen og mellom påhugget til Ulveryggen og avlossingsplassen ved styrtstjakten. Det er også et lite areal som berøres direkte. De avbøtende tiltakene er basert på forslag fra Fylkesmannen i Finnmark, og departementet har fastsatt strengere krav enn det Fylkesmannen har foreslått.

Det er av stor betydning at samfunnet gjør grundige vurderinger av foreslåtte tiltak som kan gi negative virkninger for natur og miljø. Samfunnsøkonomiske vurde-

ringer kan være et verktøy i slike sammenhenger. I evalueringen av mineralloven som forelå 18.12.2018 foreslås det at samfunnsøkonomiske vurderinger bør få en tydeligere rolle i vurderingen av mineralprosjekter. Nærings- og fiskeridepartementet vurderer nå utvalgets forslag.

Det er viktig å understreke at det i vurderingen av søknadene om utslippstillatelse og driftskonsesjon er vurdert om de positive sidene ved det foreslåtte tiltaket oppveier de negative. Det at vurderingen ikke har form av en samfunnsøkonomisk lønnsomhetsanalyse der virkninger av tiltaket prissettes, rokker ikke ved denne vurderingen.

Forslagsstillerne legger i bakgrunnsbeskrivelsen for forslaget vekt på virkninger av sjødeponiet. Tillatelse etter forurensningsloven, inkludert tillatelse til sjødeponi for Nussir, ble gitt av Klima- og miljødepartementet 19.12.2016 og for Engebø 17.4.2015. Vedtakene er endelige og kan ikke påklages.

Miljøhensyn ivaretas primært gjennom plan- og bygningslovens regler og forurensningsloven. Mineralforvaltningen har også anledning til å sette vilkår i tillatelser for å ivareta miljøet og skal vurdere enkelte miljøhensyn. Ettersom forurensningsmyndighetene har fagkompetansen og best forutsetninger for å foreta miljøhensyn, er det naturlig at de så langt som mulig vurderer miljøhensynene i saken slik at det ikke gjøres overlappende vurderinger ved behandling av ulike tillatelser. Det innebærer at vurderinger som allerede er gjort av forurensningsmyndighetene som hovedregel legges til grunn for de vurderinger som må gjøres av mineralforvaltningen. I behandlingen av søknad om driftskonsesjon har man derfor heller ikke gjort en ny vurdering av spørsmål som allerede er vurdert og avgjort i tillatelse etter forurensningsloven.

Søknad om driftskonsesjon utarbeides i de fleste tilfeller på et senere tidspunkt enn en utslippstillatelse, og inneholder mer detaljert informasjon om utformingen av mineraluttaket. Derfor kan også enkelte miljøspørsmål være relevant å regulere i driftskonsesjonen. Eksempler kan være spredning av støv og støy til bebyggelse. Når detaljene i det foreslåtte uttaket foreligger, har myndighetene bedre forutsetninger for å vurdere mulige avbøtende tiltak, som vanning, asfaltering, bygging av voller eller andre skjermingstiltak.

Generelt medfører gruvedrift betydelige miljøvirkninger i form av store inngrep i naturen gjennom utgraving av verdifulle mineraler og deponering av avgangsmasser som i hovedsak består av nedmalt stein. Selv

med tilbakefylling og alternativ bruk så langt det er mulig, vil det være behov for deponering. Ettersom det ikke er realistisk å se for seg mineralvirksomhet uten behov for deponi, må vi velge forsvarlige løsninger for deponering.

I de to gruvesakene er det et omfattende kunnskapsgrunnlag som ligger til grunn for vurderingene. Alternativer til sjødeponering av avgangsmasser er vurdert i begge sakene, men ingen av alternativene ble ansett å være miljømessig bedre enn deponering i sjø.

Det er liten risiko for partikkelspredning utenfor de to deponiområdene, og derfor vurderes det som lite sannsynlig at deponeringen av avgangsmasser vil ha en negativ påvirkning på marint naturmangfold utenfor deponiområdene. Det er stilt strenge krav til overvåking, og driften vil bli nøye fulgt av Miljødirektoratet.

Det er også stilt vilkår i tillatelsene om avfallshåndtering og alternativ bruk. Bedriftene skal kontinuerlig arbeide med å redusere mengden avgang som må deponeres gjennom å finne alternativ anvendelse for avgangen. Det følger av tillatelsene at avfallshåndteringsplan skal godkjennes av Miljødirektoratet før virksomhet igangsettes.

Utslippstillatelsene etter forurensningsloven til Nussir- og Engebøprosjektene er allerede gitt. Behandlingen av søknad om driftskonsesjon skal ikke være en ny vurdering av spørsmål som er vurdert i utslippstillatelsen. Den som har fått en tillatelse skal kunne regne med at den vil gjelde over tid og kunne innrette seg etter denne.

Jeg er opptatt av at regjeringen skal føre en god næringspolitikk som legger til rette for verdiskaping, vekst og arbeidsplasser. Tilliten til at offentlig forvaltning gjør saklige, faglig baserte vurderinger er viktig for at næringslivet skal ønske å investere og utvikle næringsprosjekter i Norge. Det gjelder selvsagt også i behandlingen av driftskonsesjonssaker. Det vil være meget uheldig for næringslivets forutsigbarhet om Stortinget instruerer regjeringen i saker og myndighetsområder som etter ordinær forvaltningspraksis ligger til det enkelte direktorat eller departements myndighetsområde.

